

Vajanje valjanih mitova u Srba

Predstava *Ubiti Zorana Đinđića* u režiji Zlatka Pakovića premijerno je izvedena (simbolično) petog oktobra u Novom Sadu. Predstava je izazvala dobroćudnu pometnju na umetničkoj i, nadajmo se, na političkoj sceni, iako u redovima publike nije bio prisutan primetan broj političkih glavešina. Reditelj je dao sve od sebe, neštedljivo je isprobao sve knjiške trikove, dodavši još nekoliko zvučnih udaraca bičem, ne bi li probudio nemu lavinu oko scene. Pozorišne kritike su već dovoljno analizirale samu izvedbu, te se nećemo zadržavati na tome. Glumačka ekipa koju čine Jovana Stipić, Nikola Đuričko, Bojan Dimitrijević Pikac, Emina Elor, Igor Filipović i Miljana Makević sjajno je dočarala ne samo jedan istorijski događaj, već i njegov slojevit kontekst. Više od toga, predstava *Ubiti Zorana Đinđića* se ogrnula palimpsestom nove srpske mitologije.

Dok ulazi kroz neku vrstu lavirinta, publika nemo ogleda svoja lica u grotesknim ogledalima od sjajnog lima. Svaki odraz je jedinstven, a opet dovoljno zamućen da to može biti bilo ko. Okačeni isečci iz novina govore o kontekstu ubistva Zorana Đinđića. Gosti zbunjeno čitaju naslove iz ovog spomenara i ne mogu sa sigurnošću da tvrde o čemu se zapravo tu radi. Šta se tačno desilo petog oktobra? Opštoj zbunjenosti i prećutnom neznačajkom sramu još više doprinosi sveprisutni glas koji deklemuje: „Ako neko od vas u idućih mesec ili dva vidi negde Zorana Đinđića, recite mu da je i Tito pred smrt imao problema sa nogom“. Sve oči su uprte u eksponate grafičkog dizajna (ne zaboravimo i domišljati plakat predstave) da bi se na putu ka klupama susreli s vajarom i njegovim delom u nastajanju. Bista Zorana Đinđića stoji rame uz rame sa umetnikom koji u glini još uvek traži konture lica, dok će na sceni biti još preoblikovanja ustajalih normi mišljenja, i umetničkih i narodskih.

Dizajn plakata: Vladimir
Strajnić

Nikola Džafo je osmislio sjajnu scenografiju. Uniformisana ozbiljnost crnih odela koja nose glumci govori o (opasnoj) jednakosti mišljenja u narodu. Nakazne maske u duhu kineskih proslava praćene larmom pokušaću da sve prisutne trgnu iz dugogodišnjeg sna (ili su to ona ista lica koja je publika već videla u ogledalu?). Eho kabarea. Pozorište kojem je cilj da zabavi, ali uvek i da kritikuje društvo. Glumci šetaju improvizovanom modnom pistom u kostimima životinjskih oblika. Tu je i odlična melopeja koja transponuje dečje pesmarice: „Sve što puca htelo bi da strelja... Neka strelja uz mnogo veselja!“. Pjesma je izvedena u maniru srpske pop-folk (!) kulture uz pucnjavu, raskalašnost i zavrnutu

rukave. Dajte psovke, dajte nadobudne ljubavnice, bele linije i poltronstvo! Dajte lažne otadžbinske ideale! Skoro pa smo upotpunili miraz srpstva. Još samo da se setimo gde smo zaturili našu mladu kćer koja će sve to poneti u Evropu. Na sajam naravno! Sve domaće – vezena nošnja, ili srdačnost, ili šta već mislimo da treba!

Publika je uz gromoglasan smeh oduševljeno reagovala na ono što je prepoznala kao svakidašnjicu. Identičan smeh prati Nikolu Đurička dok u jednoj sceni svira gusle. Epske pjesme više niko ne prepoznaje. Krvi junačke nema dovoljno za inicijaciju novih, zbunjenih članova plemena. Gotovo materinski, Srbi grle novi mit o stradanju jednog čoveka za opšte dobro. Moralo se čekati nekoliko godina da se ovaj mit rodi, da proputuje od usta do usta i sažvaće se u konzistentnu gumu. Mit, kao tradicionalna priča, doduše prepričana iz sekundarnih i nepotpunih izvora (šta danas i jeste celovit izveštaj?) govori o dubokim i večnim istinama od kolektivne važnosti. Mit prepričava neko iz nekog razloga. Akteri ove predstave su neko, a koji je razlog?

Dakako, razlog je uspavana publika. Iako su glumci na sceni bili i više nego dobri, oni najbolji su ipak sedeli oko bine. Glumili su narod. Da li to još uvek jesu? Pozvani da urade ono što znaju najbolje: minut ćutanja za pokoj i poštovanje novog heroja koji se produžio u nedogled – uradili su ono što znaju najbolje. Horeuti danas ne daju nikakve izjave. Hvala! Zatim je naoružani ubica sa scene upitao: „Ko će da se usprotivi otadžbinskim idealima, ko će da me spreči, kome to smeta?“. Odgovora nije bilo. Fosilne ostatke naroda neće probuditi ni prometejske vatre. Razočaranog pogleda, glumac se okrenuo i nastavio ka kulisama.

A mi još čekamo katastrofu.